

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

7 Tandem lætus erit, qui continuè gemet istic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

vou solvendi non habet, fit tamen dignus venia ex defiderio sacerdotis, qui socio confitetur turpitudinem criminis. Mandati enim sunt leprosi, dum irent ostendere ora sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde patet Deum ad cor respicere, dum ex necessitate prohibetur ad sacerdotem pervenire. Sape quidem eos quatuor sani & levi: sed dum quatuor, antequam perveniant ad eos moriuntur. Sed Dei misericordia est ubique, qui & iustus h. novit parcere, etiam non tam cito, sicut si solvenerunt à sacerdote. Qui igitur omnino confitetur sacerdoti, meliori, quam potest, confiteatur: & si peccatum occultum est, sufficit referre in notitiam sacerdotis, ut grata sit oblatio muneris. *Et infra, capite 12.*

¶ Laboret itaque poenitens in ecclesia esse, & ad ecclesie unitatem tendere: nisi enim unitas ecclesie succurrit, nisi quod deest peccatori, sua operatione c. compleat, de manibus inimici non eripietur anima mortui. Credendum est enim (& pietas fidei expostulat credere) quod omnes elemosinas totius ecclesie, & orationes, & opera iustitie, & misericordie succurrant recognoscanti mortem suam ad conversionem suam. Ideoque nemo dignè poenitere potest, quem non sustineat unitas ecclesie: ideoque ecclesie divisos. Iudas enim poenitens ivit ad pharisæos, reliquit Apostolos, nihil invenit auxilii, sed augmentum desperationis. Dixerunt enim: [Quid ad ad nos? tu videtur:] si peccasti, tibi sit, non tibi lucrurimus, non peccata tua charitative suscipimus, non comportanda promittimus, non qualiter deponamus, docemus. Quid enim nobis & misericordie, qui nec opera sequimur iustitie? isse e ad fratres, isse ad illos, qui oraverant pro focru f Petri febricitante, qui Chananaam improbam misericordie obtulerant. Interrogasset Petrum pro se lachrymas effundentem: non g. fugisset Mariam & Martham, quæ vitam Lazari impetraverant, non h turbam plorantem, quæ unicum filium acquisierat viduæ. Ivit ad divisos, & divisus perit. *Et infra, cap. 20.*

¶ Sacerdos itaque, cui omnis offertur i peccator, ante quem statuitur omnis languor, in nullo eorum sit iudicandus, quæ in alio iudicare est promptus. Iudicans enim alium, qui est iudicandus, condemnat seipsum. Cognoscat igitur se, & purget in se, quod alios videt sibi offerre. Caveat ergo, ut à se abiecerit, qui quid in alio damnosum reperit: animadvertat, quod dicitur: [Qui h. sine peccato est, primus in eam lapidem mittat.] Ideo enim liberavit peccatricem, quia non erat, qui iuste projiceret lapidem. Quomodo enim erat sine peccato: in quo intelligitur, omnes crimine fuisse reos. Nam venialia semper remittebantur per ceremonias. Si quod igitur in eis peccatum erat, criminale erat. Deteriores itaque in hoc sunt sacerdotes, se prius non adificantes, illis qui Dominum observant infidius. In hoc itaque patentissimum est crimen sacerdotum, & ultra modum detestabile, qui non prius se iudicant, & alios alligant. Deberent enim in se timere crimen, quod in aliis timuerunt, & detestabile senserunt. Illi quidem adeo ceci erant, quod summam sapientiam sperabant capere suis infidiis. Quod illis patuit, quod tunc quisque vivit, vitet sacerdos, qui in hoc errore peior illis iudeis extiterit. Caveat spiritus nalis iudex, ut si licet non commisit crimen nequitie, ita non careat munere scientie. Oportet enim ut sciat cognoscere quidquid debet iudicare. Iudicaria enim potestas hoc expostulat, ut, quod debet iudicare, discernat. Diligens igitur inquisitor, & subtilis investigator fa-

pienter, & quasi astute interroget à peccatore, quod sitam ignorat, vel veritates eius non dubitet investigare, & locum, & tempus, & cetera, quæ supra dicta exponendo eorum qualitates. Quibus cognita benevolens, paratus erigere, & secum omnia oportet habeat dulcedinem in affectione, pietatem in dilectione, minime, discretionem in varietate: adverte confitenti orando, elemosinas dando, & cetera bona precibuscum: semper cum juvel leniendo, consolando, precibus promittendo, & cum opus fuerit, etiam increpando. Doleat a loquendo, instruat operando, sit panis pauperis, qui particeps vult fieri gaudii: docet poenitentiam: caveat, ne corruat, ne iuste perdat poenitentiam iudicariam. Licet enim poenitentia ei possit restituere gratiam, non tamen mox restituit in peccatum suam. Et si enim Petrus post lapsum restitutus est, & saepe lapsis sacerdotibus reddita sit dignitas, non est tamen necesse, ut hoc omnibus restituatur quasi ex auctoritate. Invenitur enim auctoritas concedit, & quasi imperat: invenitur illa, poenitentiam concedit, sed venat qui scripturam non respicit, sed concordant, si locus, & tempus, & modus poenitentiam adhibeat. Cum enim tot sunt, qui lapsi sunt, ut pristinam dignitatem ex auctoritate restituantur, & quasi a sum peccandi sibi faciant, restituentur ista. Si vero locus est ubi illa non condecorat, non possunt qui peccant. Itaque Pontifex iustus supereretur non cogitur sacerdotis lapsi semper restituere mox restituere, nisi statutum fuerit à Romano Pontifice.

Caveat sacerdos, ne peccata poenitentiam alii moneat, nisi fecerit, deponatur.

C. II. § Deponatur sacerdos, qui poenitentiam publicam presumat.

Unde Gregorius.

Sacerdos d. ante omnia caveat, ne debeat, quod sitentur peccata, alicui recitet, non poenitentiam extraneis, neque, quod abbit, pro aliquo peccato. Si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vestitus ministerio peragat.

3 pars. *Quod autem dicitur, ut poenitentiam alii presumat ligare & solvere, videtur esse contrarium, quia poenitentiam ligare, ut nemo vellet peccatum suum, poenitentiam presumat. Sed aliud est, scire, vel alio poenitentiam continere, quod sacri canonibus prohibetur: aliud, quod hoc auctoritate quisque facere moneat, ut si auctoritas presert, ambo in seveam cadant.*

C. III. § Qualiter sacerdos communi poenitentiam non suscipiat.

Unde Urbanus Papa II.

Placuit, ut deinceps nulli sacerdotum liceat libet commissum alteri sacerdoti ad poenitentiam scipere sine eius consensu, cui prius se commisit, ignorantia illius, cui poenitentiam prius commisit, vero contra hac statuta facere tentaverit, quæ in articulo subiacet.

DISTINCTIO VII.

TEmpus vero poenitentie est usque ad ultimum instantem vitam.

a Luc. 17. b ihs.] videtur legendum, c opululatione.] origin. d Matth. 27. e fisset.] orig. antiquum. f Luc. 4. g Matth. 27. h Ioann. 11. i Luc. 7. j profertur.] origin. k Ioann. 8.

a Deceat.] vera lectio. b Vide Urbanum in presertissimo bono. c alit. auctore. d Seneca. a. ad. 1. lib. 6. titul. 20. Anselm. lib. 11. cap. 25. e Sicut a. presert. Sentent. ibid.

1093

C. I. De eodem.

vide Leo Ep[iscopu]m, ep[istola] 91. ad Rusticum, cap. 1.

Nemo a desperandus est, dum in hoc corpore confitetur, & est: quia non nunquam, quod diffidentia avertit differtur, consilio mature perficitur.

1 pars. Quaequam de differentiis poenitentiam Augustini scribit in libro homil. hom. 41.

C. II.

Quis e postus in ultima necessitate agritudinis suae deservit accipere poenitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit: fateor vobis, non illi negamus quod petis, sed non praefumimus, quod bene hinc exit: si securus hinc exierit, ego nescio: poenitentiam dare possumus, securitatem autem dare non possumus. Insuper alibi liberati? Sed non dico, liberabitur. Insuper alibi liberati? vis, quod incertum est, evadere? agere poenitentiam, dum sanus es. Si sic agis, dico quod securus es: quia poenitentiam egisti eo tempore, quo & peccare potuisti. Si autem vis agere poenitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimittente, non tu illa.

¶ In hoc de hac sequentia capitula accepta sunt ex homilia 41. Augustini, sed primam hoc ordine, multis verbis mutatis. Atque in libro de vita et moribus Augustini, sed ex dictis Augustini. Quae nihil mutatum: sed praefata omnino hominiam. Ep[iscopu]m. Eadem in bibliotheca sancti Petri Patroni, tome 7. in libro de vita et moribus Augustini Ep[iscopu]m.

C. III.

Idem in eodem homilia, paulo superius. Quis veritate poenitentiam, & solatus fuerit poenitentiam, quo erat astrictus, & a Christi corpore separatus, & bene post poenitentiam vixerit, sicut ante poenitentiam vivere debuit, post reconciliationem quodcumque defensus fuerit, ad Deum vadit, ad regnum vadit, regno Dei non privabitur, a populo e diaconi separabitur.

C. IV.

Item ibidem.

¶ Quis a vatem, & infra. ¶ Baptizatus ad hunc exitum hinc exit: fidelis bene vivens securus hinc exit, agens poenitentiam, & reconciliatus, cum sanus est, & postea bene vivens, securus hinc exit. Agens poenitentiam ad ultimum, & reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus. Unde securus sum, dico, & securitatem ego, unde non sum securus, poenitentiam dare possumus, securitatem dare non possumus. ¶ Sed unde a. sic (inquis) ne forte Deus dimittat mihi? verum dicitur, & nescio. Illud scio: hoc nescio. Nam ideo tibi poenitentiam, quia nescio: nam si scirem tibi nihil prodesse, non tibi darem. Item si scirem tibi prodesse, non te admonerem, non te tererem. Tuus res sum: aut ignoscitur tibi, aut non ignoscitur. Quod hoc tibi futurum sit, nescio. Ergo si tene certum, dimittit incertum.

¶ Hic quis autem? Apud B. Augustinum sequuntur verba Augustini, sed paulo ante in capite, si quis postus, usque ad ultimum morietur.

¶ Hic unde scit? Hic apud B. Augustinum sequuntur post ultimum verbum capite, si quis postus.

¶ Hic quem Augustinus dicitur, Cyprianus ostendit, lib. 4. ep[istola] 1. ad Antoninum, dicens.

C. V.

Dico vobis charissime poenitentiam non agentes, nec dolorem delictorum suorum toto corde, & manseritis lamentationis suae professione testantes, pro-

a. Sicut a. lib. 1. ep[istola] 22. q. 2. amiliani. 4. nero. b. al. confitemini. c. Sicut a. lib. 1. ep[istola] 22. q. 2. amiliani. 4. nero. d. al. affirmitur. e. al. confitemini. f. Sicut a. lib. 1. ep[istola] 22. q. 2. amiliani. 4. nero.

hibendos omnino censuimus a spe communicationis & pacis, si in infirmitate, atque in periculo coeperint deprecari: quia rogare illos non delicti poenitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit: nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse mortuum.

C. VI.

Item Augustinus in libro de poenitentia, a. c. 17.

Nemo expectet, quando iam non possit peccare. Atbitri enim quaxat libertatem, ut dolere & posse commissa, non necessitatem. Qui prius itaque peccatis relinquitur, quam ipsa relinquat, ea non libere, sed quasi ex necessitate condemnat. Licet enim latro e vianam meruisset in fine de omni suo crimine, non tamen dedit baptizatis peccandi & perseverandi auctoritatem. Tunc enim baptizatus est, qui tunc primam in cruce Christum confessus est. Poenitentia enim si in extremo hiatu vitae advenit, sanat, & liberat in abluone baptismi, ita quod nec purgatorium sentiunt, qui in fine baptizantur: sed ipsi diti bonis sancta matris ecclesiae sunt recepturi. multiplex bonum in vera beatitudine. Illi autem, qui cum potuerunt, nunquam conversi voluerunt, contentes, cum iam peccare nequeunt, non sic facile acquirunt quod volunt. Oportet enim, ut poenitentia fructificet ad hoc, ut mortuo vitam impetret. Scriptum est enim, sine charitate neminem salvum esse. Non itaque in solo timore vivit homo. Quem ergo sero poenitet, oportet non solum timere Deum iudicem, sed & iustum diligere: non timere pro poena, sed amare pro gloria. Debet enim dolere de crimine, & de omni eius praedicta varietate. Quod quoniam vix licet, de eius salute Augustinus & potuit dubitare. Credo quidem illi, qui dixit: [Quaecumque f. hora peccator ingenerit, & conversus fuerit, vita vivet.] Dixit conversum, non tantum versum, vita vivere. Versum quidem puto, qui dolet de crimine, conversum, qui dolet de omni g. eius, quam exposuimus, varietate. Vertitur a peccato, qui iam vult dimittere peccatum: convertitur, qui iam totus, & omnino vertitur, qui iam non tantum poenas non timet, sed ad bonum Domini contendere festinat. Quae conversio, si contigerit alicui etiam in fine, desperandum non est de eius remissione. Sed quoniam vix, vel raro est iam iusta conversio, tamendum est de poenitente sero. Quem enim moribus urget, & poena terret, ad veram vix veniet satisfactionem, maxime, cum filii quos illicite dilexerit, sint praesentes, uxor, & mundus ad se vocent. Multos enim folet serotina poenitentia decipere. Sed quoniam Deus semper potens est, semper etiam potest in morte juvare quibus placet. Cum itaque opus sit non hominis, sed Dei fructifera poenitentia, inspirare eam potest, quando cunque vult sua misericordia, & remunerare ex misericordia, quos damnare potest ex iustitia. Sed quoniam multa sunt, quae impediunt, & languentem retrahunt, periculosissimum est, & interitui vicinum, ad mortem protrahere poenitentiae remedium. Sed magnum est, cui Deus tunc inspirat. Si quis est igitur, qui veram tunc quaxat poenitentiam, expectet Dei clementiam, maiorem sententiam Dei bonitatem sua nequitia. Sed sciam si convertitur evadat, vita vivat, & non moriatur, non tamen promittimus, quod evadat omnem poenam. Nam prius, purgandus est igne purgationis, qui in aliud seculum distulit fructum conversionis. Hic autem ignis, est aeternus: non sit, miro tam modo est gravis. Excellit enim omnem poenam, quam unquam passus est aliquis in hac vita. Nunquam in carne tanta inventa est poena, licet mirabilia passint martyres tormenta: & multi nequiter iniquitanti.

a. In lib. de vera & falsa poenitentia. Sent. ibid. b. al. dolere. c. Luc. 23. d. 1. Cor. 13. e. Sup. si quis autem. f. Execl. 31. g. al. animi. 1012.

sustinuerunt a supplicia. Sineat ergo quilibet sic delicta corrigere, ut post mortem non oporteat talem poenam tolerare. Quidam enim peccata sunt, quae sunt mortalia; & in penitentia sunt vitalia. b. non tamen statim sanata. Saep enim quidam aegri morerentur, nisi medicarentur: non tamen statim sanantur: languet victurus, qui prius exa moriturus. Qui autem impenitens moritur, omnino moritur, & aeternaliter cruciabitur. Qui enim impenitens finitur c. si semper viveret, semper peccaret. At Dei est misericordia, quod operatur finem peccatis d. ob hoc etiam sine fine torquetur e, quia nunquam dabitur virtute: semper plenus iniquitate, semper sine charitate, torquetur sine fine.

¶ Quoniam vix licet] Sic est emendatum ex editione Plantiniana. Nam antea legebatur, Quod quamvis licet de eius salute, Augustinus, &c. Neg. accusari, sed interpretari voluit Augustinum hic auctor, sine dubio ipseus scilicet. Multa vero alia in hoc capite partim ex vestigiis Gratiani codicibus; partim ex posterioribus sunt emendata.

Q V A E S T I O IV.

¶ Quid autem orationis tempore conjugali operi vacare non liceat, beatus Hieronymus in quodam sermone scribit, ita dicens.

C. I. ¶ Tempore, quo uxori debitum redditur, a carnibus agni abstinere oportet.

Sic et fratres charissimi, quoniam quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus agni comedere debet. Item paulo post: Si patres propositionibus non poterant ab his, qui uxores suas tegerant, comedi, quanto magis panis ille, qui de caelo descendit, non potest ab his, qui conjugaliibus paulo ante haesere complexibus, violari atque contingi? non quo nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus) sed quod eo tempore, quo carnes agni manducantur sumas, vacare operibus carnis non debeamus.

¶ Prior pars huius capituli, usque ad verbum Item. de industria videtur in summam collecta: reliqua autem ex originali est emendata & aucta.

C. II. ¶ A conjugali concubatu in sanctorum solemnitatibus est abstinendum. Item Augustinus, sermone 2. de tempore [id est, de 2. Dominica adventus.]

¶ Votiescunque b. aut dies natalis Domini, aut reliqua festivitates adveniunt, sicut frequenter admonui, ante plures dies non solum ab infidelium: i. concubinarum consortio, sed etiam a propriis uxoribus abstinere debemus.

C. III. ¶ Diebus jejuniarum a propriis uxoribus abstinere oportet. Item Ambrosius in sermone de adventu Domini.

Fratres, non solum debetis ab omni immunditia abstinere: sed etiam ab uxoribus propriis studiosissime continetis. Nullus i. omnino uxori suae jejuniorum diebus conjugatur.

¶ Nullus] In hoc sermone, qui habetur manuscriptus in bibliotheca Vaticana, hinc usque ad finem non habetur. Sed in alio sermone manuscripto de Quadragesima haec leguntur. Nullus omnino uxori suae jungatur ante octavam Pascha. In plevis, vestigiis codicibus Gratiani hoc loco absumpta ista verba jejuniorum diebus: de quibus tamen B. Ambrosius loquebatur: & idem sunt etiam in rubrica.

a. al. saepe sustinerunt. b. venalia. orig. c. alit. & nonitur vel finitur. d. al. peccandi. e. torquetur. orig. f. In vigilia Pascha de ista agitur. g. Sent. 4. dist. 32. lvo p. 8. 6. 87. h. Sent. 4. dist. 32. i. infelici. vera lectio.

Idem super epist. ad Corinthios. c. 2. ¶ Te causa a procreandorum filiorum dicitur non potest. Multum tempus concessum videtur ad ipsam. quia & dies festi, & dies profectionis b. & ipsa non ceptus; & partus iuxta legem cessat in tempore cohabitare demonstrant.

C. V. ¶ Uxoribus ista verba dicitur esse prohibita. Unde Augustinus in libro questionum veteris & novi testamenti, quae 117.

¶ Christiano e cum uxore sua convenire aliquando licet, aliquando vero non licet. Propter dies etiam profectionis aliquando non licet convenire: quia licetis abstinentium est, ut facilius impetari possit postuletur. Unde Apollolus d. ex contenta ad hunc modum ad tempus, ut vacetur orationi. Nam fecerunt gem e in jejuniis cadere. f. & iurgari non licet: licet: quia major reverentia debetur Dei castitatem quam uxori.

¶ Non veri penitentiam agi, qui penitentiam non servat. Item Ioannes Chrysostomus.

¶ Frustra hoc sermone promittitur, quia ex parte uxoris suo, & jejuniis continentiam addat. Caput hoc apud B. Isidorum Chrysostomum, ex quo est inventum. Sed eadem sermo leguntur in commentariis Gregorii ad cap. 2. Iohis g. & copiosius etiam expolita.

C. VII. ¶ Ab ingressu ecclesiae tempore a filio uxore cum propria uxore dormit.

¶ Item Gregorius in responsione 11. ad interrogatum Augustinus.

¶ Vix h cum propria conjugate dormit, quae intrare ecclesiam non debet. Item Gregorius intrare statim debet. ¶ Quoniam in hac re diversae hominum nationes diversae sententiae sunt: alii alia custodire videntur: & romanorum more per ab antiquioribus usus fuit, post admittendum conjugum; & lavari purificationem quare ab ingressu ecclesiae paululum reverenter abstinere. Item Gregorius de eorum culpa esse conjugum, sed licita admittio conjugum sine voluptate non potest; a sacri loci ingressu abstinendum est, quia de adulterio vel fornicatione; sed de legitimo matrimonio susceptus fuerat; qui dicebat: [Ecce communitatibus conceptus sum, & in deliciis peperit.] & infra. ¶ Oportet itaque, legimus in nis copula ut causa prolis sit, non voluptatis commissio creandorum liberorum sit, quae factio vitiorum. Si quis ergo suae conjugum creandorum gratia utitur, ipse profecto de voluptate captus, sed solummodo in creandorum gratia utitur, ipse profecto de voluptate captus, seu de fumendo corporis iudicio: quae mysterio suo est relinquentur iudicio: quae prohiberi non debet accipere; qui in igne peccati ardere. Cum vero non amor procreandorum voluptas dominatur in opere committitur, iudicium vultus accipere, cum est iuxta praefatum ecclesiam etiam licet intrare.

¶ Legitima] Ita emendatum est ex verbis Gregorii. Antea legebatur, oportet itaque legitimum esse copulam. Multa etiam alia sunt emendata.

a. Sent. ibid. lvo p. 8. c. 24. Item. l. d. 2. 2. b. de procreandis filijs. c. sup. dist. 3. Sent. ibid. lvo p. 8. cap. 75. d. de continentia. e. f. al. cadit. orig. g. Ioh. 2. h. Sent. 4. dist. 32. lvo part. 4. c. 88. i. suam conjugem.]